

מורה מופרט או מורה פרטי?

רועי פרלשטיין דביר

יום לימודים ארוך

בבתי הספר יכול

להיות הזדמנות

פז למורים לייצר

מערכת יחסים

אמיתית יותר עם

תלמידיהם. אלא

שמשרד החינוך

מעמיד במרכז

הרפורמה את

ההפרטה ומתכנן

אותה כמכרז

ענק להעסקה

קבלנית. אנחנו

עוברים ממורים

קבועים למורים

מופרכים, ומשם

קצרה הדרך

למורים פרטיים

כלל לחינוך. כשהם מכניסים כוח אדם לא מקצועי, בעלות נמוכה וללא כל מחויבות, לתוך המערכת הציבורית הם מונחים משיקול אחד בלבד - הפרטה. ההפרטה איננה תוצר הלוואי של המהלך, היא האקסיומה שמנחה את הפעולה כולה. משרדי החינוך והאוצר טוענים, כי האלטרנטיבה היחידה העומדת לרשותם מלבד העסקה דרך קבלן כוח אדם היא העסקתם של אלפי מורים קבועים בתקן נוסף, ואת זה אין למשרדי הממשלה כל כוונה לאפשר. אך הלא זו שטות גמורה. ראשית, מי אמר שלא ניתן להיעזר בכוח האדם הקיים? הרי גם כך, רפורמת "אופק חדש" אמורה היתה להאריך את יום הלימודים בבתי הספר היסודיים כמעט עד לשעה ארבע. כלומר, מה שצריך לעשות הוא למצוא את המורות אשר נכונות להאריך את יום העבודה שלהן בעוד מעט. שנית, בבתי הספר נמצאים כבר כיום מאות ואלפי צעירים בשנות שירות ובשירות לאומי אשר מסייעים לצוות החינוכי הקבוע. כיום, אופי העבודה של צעירים אלו נתון

אז אולי בכל זאת יש שכר למחאה? שר החינוך, גדעון סער, הודיע על כוונתו להוציא לפועל את המלצת ועדת טרכטנברג ליישום יום לימודים ארוך בבתי הספר ובגנים לגילאי 3-9. אכן, סיבה למסיבה. אך חלקה השני של הודעת סער מטריד הרבה יותר: יישום התכנית ייעשה על ידי עובדי קבלן, אשר יועסקו על ידי הזוכים במכרז חיצוני כלל-ארצי, ולא על ידי המורים הקבועים בבתי הספר. לטענת סער, הבחירה היא בחירה אידיאולוגית במוצהר - אין לו ולמשרדו כל כוונה להעסיק אלפי עובדים נוספים. לעמדה זו יש השלכות רבות - אידיאולוגיות, חינוכיות וכלכליות. מן הבחינה האידיאולוגית, עמדה זו של סער מבחירה מעל לכל ספק, כי השיקולים המנחים את משרד החינוך אינם קשורים



צילום: אורי פלג

שמשיקעה המדינה במערכת. פעם נוספת אנו מגלים, כי מטרת בית הספר אליבא דמשרד החינוך איננה לגדל בני אדם טובים יותר, כי אם להוות בייביסיטר מפואר לילדים בעת שהוריהם ממלאים את תפקידם כאזרחים צייתנים ויצרניים, עד אשר יגיע תורם של הילדים להחליף את הוריהם בתפקיד.

אבל גם אם לא נתבונן במערכת החינוך מן הזווית החינוכית, אלא נאמץ את הזווית הכלכלית, שהיא היחידה שמעניינת כנראה את שר החינוך שלנו, צצים לא מעט סימני שאלה. מבחינת שר החינוך השאלה המנחה היחידה בבואו ליישם את הרפורמה היא - "איך להפיק את הרווח הפוליטי הגדול ביותר תמורת ההשקעה הקטנה ביותר?" במקרה הזה, התשובה של סער היא הכנסת סטודנטים עובדי קבלן למלא את מקומם של אנשי החינוך הקבועים.

אבל משרד החינוך עצמו הרי אומר שהארכת יום הלימודים תאפשר חיסכון של אלפי שקלים בשנה על ידי הגדלת יכולת ההתפרנסות של ההורים והחיסכון בצורך למצוא מסגרות חלופיות לילדים. כלומר, למהלך יש גם היבטים כלכליים חיוביים, שאמורים לכסות לפחות חלק מההוצאות על הארכת יום הלימודים. מי מאיתנו לא מכיר כמה וכמה אימהות שעובדות רק במשרה חלקית משום שהן צריכות להיות בבית כאשר הילדים חוזרים <<<

במערכת החינוך ולהפוך אותה למהלך חינוכי אמיתי, אשר מאפשר לתלמידים להכיר את מוריהם מזווית מעט אחרת, לבנות איתם אמון ולהרחיב את טווח הפעילויות שמעניק בית הספר לילדים. אך במסגרת המכרז, במקום שעות רבות יותר עם אדם מוכר יצטרפו התלמידים להתמודד עם מבוגר נוסף שהם בקושי מכירים ושאינו לו כל מחויבות חינוכית כלפיהם. זה יהיה בעצם לא יותר מאשר בייביסיטר, אך כזה שאף אחד מאיתנו לא היה רוצה לעשות: בייביסיטר על 30 ילדים עייפים. שלא לדבר על כך שהבייביסיטר הזה עלול להתחלף כל יום בלא שתהיה לילדים יכולת לחוות את מי הם יפגשו. המכרז עצמו אינו מחייב את הזכיין לכל רציפות שהיא בנוכחות המועסקים ואינו מציב דרישות להעסיק אנשים שעברו הכשרה, כך שאפילו תחושות הקביעות והסדר החשובות כליכך לילדים לא יתקיימו בשעות אלו. המהלך יגביר את תחושת הניכור של התלמידים מהמערכת, יקשה עליהם לתת אמון ולבטוח במבוגרים שהם פוגשים ובעיקר ילמד אותם לראות את בית הספר כמסגרת ריקה, שאמורה להרחיק אותם מן הרחובות עד שהוריהם ישבו מן העבודה. מטרה ראויה ללא ספק, אך רחוקה מלהצדיק את המשאבים העצומים

אם נרצה להבין עד כמה ההפרטה היא המנוע האידיאולוגי של המהלך כולו, די לנו שנבחין בכך שבמסגרת המכרז גם הפיקוח על הארכת יום הלימודים יופרט! תפקיד הרגולטור של משרד החינוך יתבצע באמצעות אתר אינטרנט. הקבלנים יחויבו להזין לאתר את כל הפעולות שלהם במסגרת המכרז, וכולנו נידרש לסמוך על תום הלב והרצון הטוב של הצדדים המעורבים. אך המטרה תושג - משרד החינוך לא ירחיב את פעולותיו, וכולנו נזכה לראות את פעולתו של השוק החופשי על היקרים לנו מכל - ילדים בגילאי 3 עד 9.

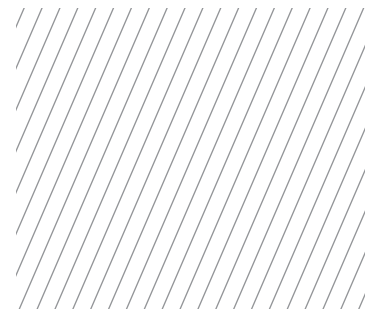
פוטנציאל לא מחומש

איזו פעולה יפעל השוק על ילדינו? ניתן לזהות כמה תחומים אפשריים: מן ההיבט החינוכי, המכרז הקבלני להארכת יום הלימודים הוא פיספוס של הזדמנות אדירה, שלא לדבר על הפוטנציאל לפגיעה של ממש בילדים. יום לימודים ארוך יכול להיות הזדמנות פז למורים לייצר מערכת יחסים עמוקה ואמיתית יותר עם תלמידיהם. זו יכולה להיות דרך להעמיק ולהעשיר את הרפורמה

רועי פרלשטיין דביר הוא מורה בבית הספר התיכון 'ברנקו ווייס' בבית שמש, חבר הקיבוץ העירוני 'תמוז' // דוא"ל: roey@tamuz.org.il // אתר: perlsteindvir.wordpress.com

////////////////////// ק צ ה ק ר ח ו ן ////////////////////////

לאחרונה נפסק שתוצאות מבחני המיצ"ב של כל בית ספר יפורסמו לציבור, מה שעלול לפגוע קשות בדימוי העצמי של בתי ספר שמשרתים אוכלוסיות מוחלשות. לפי דו"ח של מרכז אדוה, נתון אחר שדווקא נשאר מוסתר הוא התקציב שמקבל כל בית ספר, בעיקר מכיוון שחלקים נרחבים מהתקציב אינם מועברים בכסף אלא בהשתתפות ישירה של גופים כמו הרשות המקומית ומשרד החינוך בתשלום למורות ואספקת שירותים שונים. ייתכן מאוד שבתי הספר החזקים דווקא מקבלים תקציבים מוגדלים בגלל שהם נמצאים ברשויות חזקות או בקשרים טובים יותר עם משרד החינוך, מה שעלול להגדיל את הפערים. **עוד על הנושא במרכז אדוה:** <http://tinyurl.com/c4buxlv>





**יום לימודים
ארוך יכול
להיות הזדמנות
פז למורים
לייצר מערכת
יחסים עמוקה
ואמיתית יותר
עם תלמידיהם.
אך במסגרת
המכרז, במקום
שעות רבות
יותר עם אדם
מוכר יצטרכו
התלמידים
להתמודד עם
מבוגר נוסף
שהם בקושי
מכירים**

המורים של השיעורים המשעממים

אפשר גם להביט בעניין זה מזווית נוספת. על-פי הערכות משרד החינוך, כ-40% מהתלמידים נעזרים בשיעורים פרטיים במקצוע אחד לפחות, ושוק השיעורים הפרטיים בארץ מגלגל כמיליארד (!) ש"ח בשנה. השוק הזה פועל רובו ככולו בשחור, וגם אם ניקח בחשבון שיעור מיסוי של 10% בלבד, מדובר בהפסד הכנסות למדינה של מאה מיליון ש"ח בשנה! למה אני מכניס לעניין את המורים הפרטיים? כי רבים מן המהלכים של משרד החינוך בשנים האחרונות, אשר מונחים על-ידי היגיון ההפרטה, מובילים לתוצאה חינוכית אחת קשה ביותר - החלשת מעמדו של המורה בכיתה. באופן גובר והולך, את שיעורי האמנות, המוזיקה ושיעורים "מהנים" אחרים מעבירים מדריכים חיצוניים, והמורים הקבועים נותרים עם השיעורים המשעממים, שמי צריך אותם בכלל. היעזרות במורה פרטי היא נפוצה ביותר, כי בכל מקרה "המורים הפרטיים הם גם טובים יותר מן המורים במערכת", ו"מי יכול בכלל ללמוד בכיתה של 40 ילדים?". עכשיו מכניסים סטודנטים כדי ליישם את התכנית של יום הלימודים הארוך במקום לפתוח למורים הקיימים חלון הזדמנויות לעבודה ערכית משמעותית עם התלמידים.

צילום: אורי פלג

יש כאן שיעור שכולנו כבר למדנו, אבל חשוב לשוב ולהזכיר: אין רפורמה טובה. איכות הרפורמה נקבעת תמיד על-ידי אופן היישום שלה, ואופן היישום של הרפורמה נקבע על-ידי האידיאולוגיה של מי שמיישם אותה. במקרה הנוכחי, מי שמיישם אותה שם לו למטרה ליישב את החינוך הציבורי, כפי שעושה הממשלה לכל שירות ציבורי שהיא יכולה לשים עליו את ידה. מטרת הרפורמה היתה ראויה: לאפשר לילדים שהות ארוכה יותר, כולל ארוחת צהרים חמה, במוסד החינוכי בו הם מבלים ממילא. התוצאה, כמו במקרים רבים אחרים, תהיה הפוכה: השירות הציבורי שוב יוכח כלא איכותי ולא ראוי; רמת האלימות בין הילדים - שיהיו עכשיו עייפים ומשועממים יותר, וללא השגחת מבוגר משמעותי - רק תגבר; וכל מי שרק יוכל להרשות לעצמו, יבריה את ילדיו מן השירות הציבורי הקלוקל אל מנעמי השוק הפרטי. בשורה התחתונה, אנחנו נמצאים בעיצומו של תהליך ההתפוררות של מערכת החינוך הציבורית. אנחנו עוברים ממורים קבועים למורים מופרטים, ומשם קצרה הדרך למורים פרטיים. ///

מבית: הספר? משרה חלקית גזורת הכנסה נמוכה יותר. כלומר, במקרה הטוב, פחות הכנסה פנויה למשפחה, שהיתה יכולה לצאת על צריכה; במקרה הפחות טוב - עוד משפחה לטיפול רשויות הרווחה; ובכל מקרה פחות מסים לקופת המדינה. אם נמשיך בכיוון הזה - כיום ישנן עשרות ומאות מועדוניות לילדי גן ויסודי, אשר פועלות בדיוק בשעות אלו עם תקציבים קיימים של משרדי החינוך והרווחה. אם כל הילדים יהיו בבית הספר עד השעה 16:00, האם לא נכון יותר להעביר, קודם כל, לפחות חלק מהתקציבים הללו למימון הרפורמה? וזה עוד בלי לדבר על החסכון ש"תזכה" בו מערכת הרווחה הקורסת כתוצאה מכך שילדים ישוטטו פחות שעות ברחובות, על כל המשתמע מכך.